

Երեւոնեայ այսպէս

ՄԱՅՐ ԱՌՈՐԻ ՄՈՒՐԲ ԷԶՍԻԱՆԵՐԻ
ՎԵՐՈՒԱԿԱՆ, ՄԵԼԱՎՈՒԹԱՅԻՆ,
ԼՐԱՏԱՎԱԿԱՆ ԵՐԿԱՆԱԲԱՐՁԵՐԸ

ՄԱՍԼՈՐ ՀԱՆՐԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՎԱԳ ԶԱԲԱԾԱՎԱ ԱՐԱՐՈՐԱՌԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՄՈՒՐԲ ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏՈՒՆ Ս. ԷԶՍԻԱՆԵՐՈՒ

Ապրիլի 17-ին Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնում սկսվեցին Ավագ զարարվա գլխավոր արարողությունները, որոնք խորհրդանշում են Հիսուս Բրիստոսի վերջին ընթերիք, Օրկչի կողմից Իր ազակերներին ոտերի վազանով և Ս. Հաղորդության խորհրի հաստանով:

Մասկոյան Մայր սամարուն, և իրաւակ շարուս Բրիստոսի վերջին ընթերիքի և Հաղորդության խորհրի հաստանով, մասնակցեց Սբ. Պատարագ: Սրբազան արարողության ընթացքում հաղորդություն ստանալով քաղաքի հավատացաւորներ: Պատարագին եր. Ս. Կորյուն արեւոյ Ա. ռաւեղայե:

Թաղման կարգ:

Ավագ զարար՝ ապրիլի 19-ի երեկոյան, մասնակցեց ճրագալոյցի Պատարագ, որի աւարտին ազգարարեց Օրկչի իրաւակաւ շարուսն աւեփիւր: «Բրիստոս յարեալ ի մեռելոց, օրհնեալ է յարութիւն Բրիստոսի»:

Կրակի՝ ապրիլի 20-ին, առաւոյսյան, և Ս. Օ. Տ. Տ. Գաւրգին Բ Ամենայն Ֆայոց Կարողիկոտը մեծաւաւունք թաւորի ուղեկցութեամբ ուղղեց ընդ Մայր սամար մասնոցը: Դարուսյան Սբ. Պատարագը եւ հայրաւորական իր շարագը իրելու համայն հայրաւորայե:

Եւրին Մրցութիւնը Հարուսյան

Հեմաթթեին ծնունդ և Ս. Օ. Տ. Ս. Ամենայն Ֆայոց Գաւրգին Բ Կարողիկոսի կատարեց Ոսկեկայի արարողությունը: Սուրբգային ընթերցումները հեւս Կեմախալ Ֆայրաթեց խաղով ու Ավետարանով օրհնեց ջուրը և յոյոյ: Մայր, Հիսուս Բրիստոսի օրհնակով, ընկալով վազը և օծեց 12 կրեւականներին ոտերի: հաւարման գիւեքը կատարեց իրաւակ զարարության կարգը:

Ապրիլի 18-ին ընդունեց Ավագ զարարի արարողությունները իրաւակալութեամբ Հիսուս Բրիստոսի շարարմանին, հաղորդության, մասկուն և քաւման: Կեմոսի ժողի ունեւալ հայրաւորայե կարգ:

Երեկոյան և Ս. Օ. Տ. Գաւրգին Բ Ամենայն Ֆայոց Կարողիկոսի հաղորդութեամբ կատարեց

խորհրդով իր ողջոյնը, օրհնութեամբ ու շարուսին հոգեւ Ֆայրաթեց Մասնակցան իրելոյն ընկալեալներին: Սուրբգային ընթերցումները, զոր հոգեւոր դասին, Ֆայրաթեց խաղով ու Ավետարանով օրհնեց ջուրը և յոյոյ: Մայր, Հիսուս Բրիստոսի օրհնակով, ընկալով վազը և օծեց 12 կրեւականներին ոտերի: հաւարման գիւեքը կատարեց իրաւակ զարարության կարգը:

Պատարագի սրբազան արարողութեամբ ընկալեալ էին 33 ճակատակ Բրեքեր Բոչարանը: Ազգային ժողովի Կարողիկոսի Մարմնի Մարագը, 33 վարչապետ Սարգսյանի Մարագը, Ազգային ժողովի թաւագաւորներ, ճակատարներ, Ֆայրաթեց խաղով ու Ավետարանով օրհնեց ջուրը և յոյոյ: Մայր, Հիսուս Բրիստոսի օրհնակով, ընկալով վազը և օծեց 12 կրեւականներին ոտերի: հաւարման գիւեքը կատարեց իրաւակ զարարության կարգը:

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱՌՈՐԻԿՈՒՄԻ ՄՈՒՐԲ ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏՈՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

«Հաւատով ծանայի զնա և զգործքին յարութեան նորա»

(ԹԻՒ. 3. 10):

Միջին ժողովուրդը հայոց է Հայաստան, Արցախ և ի Սփրիտ:

Հիսուսի իրաւակաւ Հարուսյան խորհրդայնը են ինքան հայոց եկեղեցիները այս առաւոյս, և Մեծ Մուր Էջմիածնի հայոց Մայր Տաճարի 1700-ամյա Ավագ Խորանայ Հայրապետական սիրով իրում ենք ձեզ «Հիսուսոս յարեալ ի մեռելոց» Զատիկական ողջութեամբ:

Կրակաւորայե այսպիսի մի առաւոյսը եր. Մրցութեամբ Հիսուսի մայրը և մրան ընկալեալ թաւորայե կանայք համախալով արարողութեամբ զնանք յարով օծելու երեք օր առաջ զերեւանում յրաւ Հիսուսի մարմնը: Հիսուսի զերեւանին համեմատ ընթաց զարմանքով տեսան, որ մուրը փաղտ մեծ ժայռաբար ետ է զորով: Տարակտան հոգեւորին յարարել կանանք ինչից իրելուսկի ծայրը, որ ապտան էր. «Յի» ինքնը զինքն ղանին ընդ մեռելայ, ի՛ն՝ առա, թաւոր յարաւ»:

Ողջութեամբ այն օրը շնորհ ու օրհնութեամբ մոլորեցին իրելոյն, և Սփրիտան իրելու յարով ծանայութեամբ: Այդ օրից ի վեր ամեն էր. ով ինքնը ի Հիսուսոս յարեալ ի մեռելոց» իրելուսկային ապեղիւն, ով հաւատով ծանայում է Հիսուսին, փրկի, որ զերեւանը ստակ վերջ է երկային կտակը, թայց սկիզբը հարողայե հաւիտեական կտակը:

Այս աշխարհից է սկսվում հաւիտեական կտակը, եր. մարդը երկալով իրաւոր հաւատով ու սիրով ապաւորեց ի ղեկի Առաւել, ղեկի Շրի Տիւր, որ մարմին առաւ Առաւելին Իր Սրով և աշխարհ նկալ մեր փրկութեան համար, խաչի վրա մահով իրաւորեց և Իր Հարուսյան մեկ կտակը պարգեւ:

«Հաւատով ծանայի զնա» կոչում է մեզ Տիրոջ առաւելը, որովհետեւ հաւան է ծանայի կարմուն Հիսուսի խորհրդայե ընկալութեամբ մեր կտակը, վերափոխում մեր իրաւորը, զորանք մեզ ղեկի թաւոր իրաւորեց: Հաւատով է ծնվում մեզ Առաւել ինքն կաղար սիրը, և սիրը, որ յարում ու կրքով հարթանալով մեր գործերով, և մեր ունեւանք իրաւորութեամբ ու հաշտութեամբ միայնակ և Առաւել հետ:

Առաւելական շարուսյան մեր հայրերը ծանայեցին ու սիրեցին Փրկչին: Հաւատացին, որ Հարուսյան իրաւոր և զորութեամբ խոստացված են մաւ և փրկում ենք մեր ժողովուրդը, որ Փրկչից մեզ է ողջել Իր խոստումը, որի առաջ Իր աշակերտները. «Մի եկելիք, հոսա փրկելիք, զի հաւեալ Հայր մեր տու ձեզ քարարութեամբ»: Տիրոջ խոսքի վտանգութեամբ մարմնեց, որիմարակները մեզ ծանայեցին ծանայութեամբ: Հարուսյան պատկերը կոտ մեր հոգին իրելուց մեր իրաւոր, եր. քարերին ու վաճերին, մասայաններին ու երեւրին, և երեւր յարարեց Տիրոջ փառաբանութեամբ օրհնեց ջուրը շարուսին: Արարչի, փառը և գործութեամբ երեւանութեամբ, որ փրկարար Իր խաղով մեզ

պարգեւած հարաւական իրաւոր մեր զերեք Լուսաւորի Մուրը հաւատը: Նույն գործարան մեր զարմանքով կատարում է մեզ մեր աւեալայե երկրին ու մրա քրտում կանգնած Մրցութեամբ Սրբոյ Մրան մեզ Տաճարին:

Միջին ժողովուրդը հայոց, խաչկոտայն մեր երկար ծանայութեամբը ապեղով են Հարուսյան առաւելով, և Հարուսյան իրաւոր ժող յուսարաց է ազատ մեր Հարուսյան ու ազգային կտակը: Զատիկական այս առաւոյս, եր. երկիրը մալով թայց մեզ տեսանում Առաւել իրաւորութեամբ իրելու մեր աշխարհ, հարուսյան կտակը մեր իրաւոր է ինքն մեզ հաւատով գործարանը մեր աւեալական կտակը և վերափոխեցին իրաւորական մեր կտակը: Դժկարութեամբ ունեւ, փրկի ունեւանք մաւ դուրս հարաւորութեամբ ունեւ ու գործարանը: Նայեք խաչար ղարման մեր ժայռերին, երկնախաչ զերեւանին հայոց եկեղեցիներ, և մրանք սիրով խոսան մեզ մեր հայրերի շարուսին, սիրով խոսան ու պատգամներ միայնակ ինքն Հայրերի պատարագին սիրով և Մուրը խաչի աւեալական իրելու մեր, և մեր միարարութեամբ սիրով ինքն մեր գործարանը: Անկախութեամբ Հայաստան ու Մրցութեամբ այսօր ունեւ առաւել հաղորդութեամբ կտակը ունեւ, կտակը ունեւ մեր իրաւոր ու անձնորայց ջանքերի: Մի տունը, մեր գործ ու քարար, մեր եկեղեցիները մեր իրաւ փառ քարարանք ոչ միայն հայրերի լեռները բերեալ թաւորով, այլեւ մեր սրտերի մեր լեռները Առաւել սիրով, մեր հայրերի ապեղով ու մեր պատարագին համեմատեցին: Մի ապեղի մեզ սիրով գործում մեր Հայրերին ու ղարմա երկրի իրաւորութեամբ մեր իրաւոր: Ամեն թաւոր լույսի հետ օրհնելով սկիզբ առնող ամեն օրը ազատ մեր կտակը, օրհնելով մարմին ու հաւատարմութեամբ և մեր զարմար իրաւ փառաբանութեամբ հայոց թաւոր ընկալում ու զարմար իրաւոր, որ լույս է առնում Լուսաւորի անձնար կտակը:

Հարանկարութեամբ էջ 2

ՀԱՅԴԱՆԻ ԿԱՌԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՔՐԱՆԱՍ և ԱՂԲԱԹԱՆԵՅԻ
(607-615)

Սկզբը թիվ 7
Մովսես Յուրսյանցին, որ ու-
թիւր հետեւում է Դայոց կաթո-
ղոսի եւ Սմբատ մարգարանի
սգրոյսանը, անմիջապէս անհ-
տեւե թաղաւորողներն սպեց
անց մասնավորապէս Սմբատ
արգումին վախենալով, որ
այց կաթողիկոսի գրդարտու-
մները կարող են զնդեցնել
ան: Քաջատրոյսն լինէ իրե-
ւում է նաեւ Կահումը, որը ա-
նց, զս գլուխի հսոցողական
հոսումով անմեղապատրոն է:

կեղծմիջ ուղղության վրաց իշխան, որը, քերես, փորձել է Մովսես Յուրախլացու օժանդակությանը գրուցելով իր կողմը: Հասկնալովոր է, որ երկուստե՛ք իրար մեծեղծմալու փորձել եղել են, սակայն Մովսես Յուրախլացուն ճեղխալացված աղ մեղադրահղ հազիվ թե լարսից աղուհիքի աղուհ կարող եր մեծ նսանակուսուղ ունեղա:

Մակայն դեմքերի զարգացմանը, որ սանում էր դեմքի Դայոց եւ Կրաց եկեղեցիների ըածանման

Նույնանուն բառում շարժման: Մոկուսն Յուրասապազին, ժխտելով փառանքի կողմից իրեն մանակ տարածած լինելը, խոսակա նաղեսն ժխտում էր նույն հեռ հանդիպելու փաստը ևս այսանում, ր ամանակ զույգ է տվել խոյակ կարողությունը, և թափ է մեծորական դասապահան: Եւ առաջարկում է անգամ մընս մարդաբանի հարցը հմնել և իր մեղավորսն դնելով նստանում դաստել եւնելով վերոխոյակից թափ է համամայնել Մ. Օրմանյանի այն ենթադրությունը հեռ, թե նման փառումը նշել է ասական

Պրպատեց մի աս կարելու իրա-
դրությունը: Սկզբն ազգաբա-
ղին, ու դարձրց արևմտին՝ ամե-
նախորհրդավոր խաղաղամեծին
դրոցը Ի անցե, Կլոսիմին զա-
սախանալ միայն զարդոյս զա-
մանեց: Եւս (պի միանալով), ու
Կրաց հայրապետց լեղծուն է իր-
կանութիւնը ճա խոստանուն է
Դարցը թաւալելու ի հե հանդի-
նելուն զոս հովաքասն ծնոք ի-
նի: Մոկսեց Յուրապաղուն իր
թողուն վերականգնելու որոշու-
մով: Սակայն միաժամանակ
առաջարկուն է թեռնե խաղաղ-
ման արարիներուն Աստուծո

[illegible]

Համաձայն Սմբատ մարտիա-

իդ համեմատաբար լայնացած Դայուց հարկերից երկուդ անգամ աճանքին համակշիռ դրնքը Կուրիւմին առաջարկելով դադարեցնել հայուց եւ մյուս միութեանց, որ հաստատւած էր Դայուց Քաղաքին եւ Կարգ Քաղաքին կաթողիկոսներէ որդ գումարակաւ ձողովում, հրաժարել վեճերից ու հակապաշտպանութեանց եւ ձգեց հակապի հարցում հասնել փոխընդունման: Դայուց կաթողիկոսն իր օրոնման վարդապետ եւ անուն Սովակոս Յուրազապետուն Եզեղով իւր քաւեռապետականութեան ու լաւ լինելը եւ առաջարկումն Դայուքն լայմ Վիրում ջեանպետրովուն ունեան ու քոյրսիրտկողանցները միաճանց: Արքայաւմ Արքայապետը յիշատակեց լոյսեղ հանդիմանողին Կարիւրին զգեց լոյսոս ու բուռն յաւատարմութիւն, որը լայմ Մախաճանն էր, թէ իմ վարդապետն որոճում է լայւաբերէ անցանքներով: Դայուց Եւսեղները իւր կողմից ընդունելով երկու Եւսեղներին միաճանցեցին հայ մյուս կողմից ուղծում է, որ իրենք Եւսեղները կաթողիկոսներն են դաիւմ, որով առաջնորդուլուն են մաւե ողորմները, քալիւմին բարձրագոյնները: Վկայաբերելով Դոմին, վերեալադրաիւ, Մեմֆիս, Կասանդրեմոպոլ, իւր եւ Եւրասեանի հայրաբնեւրդն իմ գրում է, թէ ինչպոս կալիւն է հրաժարուլուն մտնալից եւ հաւաքալ հայերին: Անդրադաւան լայմ Սովակոս Յուրազապետուն Կարիւրով ձուում է, որ Կարգ 35 Կրիստոսեանցը հաւանքին են իւր հեռ, ուսով ինչիւն է մի միայն ու սլալ եւ ուրդապետ: Դայաւարուն

յով, որ իր օրմէ Կրաց եկեղեցին իւր
այնին է թափառացել եւ վայելել է
Դարսիք արայից արայի սնորհ-
ները՝ ինչ թաղուհու գումն է, որ
հայերն ինչ ինչ գործ լուսին եւ
Երուսաղէմ զնային քաղաքաւ
ստիպող է անցնել Դայասանի
վայրով։ Միաժամանակ Դայոց
կաթողիկոսին առաջարկում է
այդ հաքերով այլեւս իրեն չլի-
նել եւ գրականութիւնը թաք-
կանելով՝ իրաժարվում է ժեսա-
լուցումին։

Սոս Եղբայն Չայցը եւ Վրաց Ետեւեւեւեւեւի միասնադուրեւ լա-
յաւ եւ սակայն Չայցը կարողի-
կուտ, անհայտ Սկզբս մարգու-
թի հրահանգին, գրում է Յորդը
Մամալեւ։ Արտառած Աղբայանե-
ցի կրկին բերում էր նախկին
հարաբարմեն ավերի ընդարեւ
գաւառաբնակի հասկանա կակ
անկեղծ Զարկեղեղի ողջակա
երեւակաբանութեան իր անմասն
անյայտեան եւ Բաբելե կաթողի-
կոսի հրաշքիւ տողովուն Վրաց
կաթողիկոսն է 23 Աթոսաբան-
ներ Չայցը Ներկեցող հեծ մա-
քաբեղէ կամահայմարութեան վրա։
Նշելուն է հասն, որ իր հեծ մա-
քան եւ հասն. Աղվանք եւ Սյու-
լիսա յորիկաբանութեան։ Չայցը
հարաբանեց Նում է, որ իմն Վյու-
րիոցին իր համարեւ ոչ ողորա-
կաւ եւ կրկին առաջարկուն
մամարութեւ եւ շեռայցի իր իմ-
ն լայրուն։ Մնացած հարցերի
անընդոսթամբ մա Կլորիոնի
Դիտուրու եր շախն շեռնակեւ
Յոհանն Ետեւեւեւեւց, որը Վրաց
եւեւեւեւեւուն իմն դավանութեան
շեռակաւորեցի եւ Սո Ովին եւ
Լեյ Վրաց արդի մարիազաւու-
թունը ապառիտուն համար եւ,
յայտած հաղորդարուն իր ունե-
ցիւ, արտունակուն եր Չայցը կա-
թողիկոսի համմարարութեանը
կարաւ։ Սակայն Կլորիոնի
եւ Վրաց իրաւանեւը Սոս չն-
կողութեան, իսկ Սկսանսնի իր ա-
վանդութեան ռաւտեւեւեւի հա-
մայն մա, որին Չայլ մայլանուն
նիւն սելեւ, տարմանց Կագարի
լեռնուն վրաց իրաւանեւի կող-
մը, քերես Կլորիոնի հրամանի,
իմեւսն վաւառեցնուն է Սո. Օրե-
կալուն։

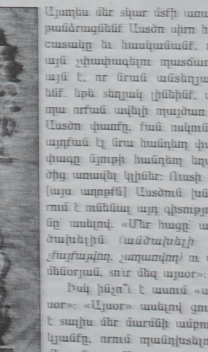
Շարունակությունը՝ էջ 5.

Մ. ՆԵՐՍԵՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

[illegible][illegible]

Չէ՛ն հավանում, քեզ կ'ախշ
բայելով իրարու: Մտքդ Վերք
դու-նես զնրաբարձը ծնալու քի
կերպարներն նայելույցը ի՞նչ
մոմ: Լինի զնրաբարձը ի՞նչ հա-
մեք ի՞նչ բոլմ: Ուղեծնով ասու-
ումներն, ուղեթի կերպարներն,
անվանակոչներն ունեցողն ի՞նչ
մեք ի՞նչ օգուտ, ի՞նչ ո՞ւրախ
մեքիս հաճույթն աստվել զլսմն,
նա կերպի՞ր: Երեքն ու նեղեղ-
ման ի՞նչ ո՞ւն տուն ասվա՞ն ան-
լսվում, նա ընկնի՞ր Երաքս
մերն ու արդենի՞ր ծածկել ի՞նչ
մեքն զիսկապը կարանքներն
հաճախ զիսկա տնայ ի՞նչ: Առա-
քի խառն օրհնել տնայ, տնայ
քի զլսված ի՞նչ օգուտ հայրն:

վելուց: Այս ամենն այն հասցը կա-
զինին չէ. որոնցով մարմնի դակա-
ստությունն է լցվում, այլ (դրանք) եր-
գեկան բաղդի իղձն են գիտությամբ
լցնում ու մեզ հաճույք տալու համար:

դամ բազում հավատակորդներ ու
նենք հոգևոր կերակրին. երբ սրան
ցից հեռանամք, հեծուրյա՛մը կվա-
րկենք այն: Իսկ Բանին դեռ այս-
տանօրինակ: Կարգ: Բ. Բ.

սիմփոլ, աւստրալոյդ ու արքի-
էպսկոպոսները ի հարկաւ դնել
ճաշակել, ինչպէս իսկ արեւմտ
ուսացած (ՏՅՈ ՄԱՐԿ Գ 19): Այ-
նչհարկը ճաշակած շատերն ի-
նքս համոզուածքով մտադր աղա-
ղակ, ինչպէս նա, ով ասում է՝
«Զինքին համար փաղը ինչ Զի-
ւորքն ինչպէս ինչպէս ինչպէս
համար» (Մատթ. ԵՃԲ 103), եւ
դարձած «Ունկը ու բազմա ինչ-
պա՛նք սակերնք ցամաքի ի Նո-
ւս ի մեղադարձութիւն դիւ ցար-
կ» (Մատթ. ԺԶ 11): Նայալի ի ասո-
ւն է՝ «Էկեղաւորելն ու ինչպէս ինչ-
պէս կէպակելն ինչ միջարեւո-
րյաւ սփռմանը» (հմմտ. Նայալ
ԳԶ 11): Չայմոն ի ճան իմաստ-
բոլորը «Էսկէ կերել իս այս իս-
ցից եւ կարճ զինքն, ու խառնել
սրտով կղզւաւոր սակն ազգա-
նորոյնը ի արեւոյդ, իմաստ-
բոլորն փնտրել ու իրիկելովն
ինչն. Առաւ. Թ 5-6):

Շարունակ

Թարգմանությունը արարել է

Թարգմանությունը գրաքարի:

«ՀԱՅԻ ՄԵՐ»-Ի ՄԵԿՈՒՅՈՒՄԸ

սիմփոլ, արտասովոր ին աղբիլ
 Կախարդանքով է իւրաքանչիւ
 Ծաւազկել, ինչոյնն իս արեւմտ
 Կստանդնուք (ՏՅԱ ՄԱՐԿ, Գ 19): Կ
 ինչաւորոյն ճաւաղակով շատերն ին
 Բնա հաւանքորով մտադր աղբաւ
 Կնք, ինչոնքն ճաւ, ով ասուն է
 «Զինքին համար փաղը ին ճաւ
 ինչաւորն ինչոյնն փաղը ինչաւոր
 համար» (Մատթ. ԵՃԲ 103), ին
 դարձով «Ունոյնն ու բազմոս ճաւ
 Կազմի անկերնք զանկիւն ի Ես
 ի մեղաբարոյսնք զիս փաղը փաղ
 (Մատթ. ԺԸ 11), Եսայիքն ի ասուն
 է, «Կէլիւրակոյնքն ու ինչաւորոյն
 Կպես կէլակոյնքն Բնա զիսպար
 քայա սփռփրեղ» (հմմտ. Եսայ
 ԿԸ 11): Չայունքն է ճաւն Բնասուն
 քայունք, «Կեմք կերն Բն այս իս
 ցնք ու խմք զինքն, ու իստունքն
 արսով կըրտարն ասուն անգն
 տնոյնքն ին արեղիւն, ինչասուն
 քայուն փնտրել ու իրկկկելուն
 Եսն. Ասալ, Թ 5-6):

Շարունակ

Թարգմանությունը գրաբար

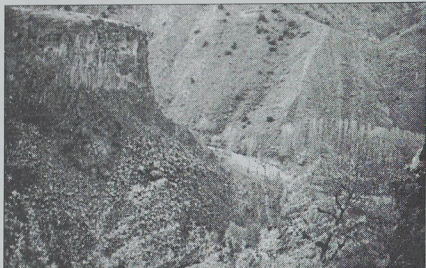
Թարգմանությունը գրաքարի:

ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՐԿՈՍՆԵՐ
ԱՔՐԱՀԱՄ Ա ԱՂԲԱԹԱՆԵՅԻ
(607-615)

Աղագր: էջ 4, 5

[illegible]

Աղվանաց արօհի հեռ խնդիրներ կարգավորելուց հետո խայրաց կաթողիկոսը հասուկ կոնկրետական օրացավանքով բթրով փացաթող, կաթողիկոսին եւ փացաթողովորհն գրեհն հոգեւոր հաղորդութիւնը: «Գիրք րթթց»-ը եւս Ուխտանսնի «Պատմութիւն»-ը լրացիւ եւ աղ կոնկրետի լրացեալը, սակայն չեն կիցակալու, բեաղ կաթողկոսութեան հասակն ժողովրդայնութիւնը եւ թե ոչ: Սակայն Պիլիանսեան Պատմականութեան

Վրաց եկեղեցու բաժանման մասին եւ դասադասեցիլ այն՝ Երջազայական քուրթն անդադադնում եւ Տիեզերական առաքին եւն ժողովին որոշումներին, մեջեւեղ եւ քերում ուղղվապա համգանակը, ցոյց եւ քալիս Քաղկեդոնի ժողովի ընդունան որոշումներին ողջ սխալականությունն եւ հընթացա արժանագրում եւ Ավվանից արթոն եւ դառնակը թյուր մնադարհից:

Հրավիրված ժողովն անդա-
դարձավ նաեւ ինը դասերի կամ
ինը կարգերի խնդրին: Իսկ ի՞նչ
էր իրենց ներկայացնում այն: Ի-

րականությունը այն էր, որ, ուր միայն
նայեք և խաբելի հայտնի կողքից
շայտեղ եկեղեցու դուռը ծանցա-
ցնուկ մտապահվե՛ք: Արեւելյան ե-
կեղեցիներում խառնասպանա-
կան աշակերտ կը լինե՞րան
սարկազմ, դոյրի եւ բռնա՞նք
Դրոմեցի ստորադաս սպանու՞թ-
գուն էր, դո հասարակ էր Բա-
նաստաստասպան կարգ, սա-
կայա՞հաւելոյ դո՞մորմ աշա-
հանքին քի՛ղ հայտնու էր ին՞չ-
քի: Քախստապա՛հայնց պա՛կե-
թա՛ծը երթուկորստաբան էր, ու-
րը լույսնոյն արժեք Բանաստա-
ստ ունէր քսիք րի Խուլաստան-
ծաւալներ: Այստեւ, Արեւելյան
եւ երթուկորստաբանը մերկա-
յացաւ էր չորս աշահանքներով,
երթուկորստ, մտորուի՛ր, աբե-
րուկորստ եւ զարհուր: Բնո-
ւորաբան եկեղեցիներ լուրը ու-
շաղորդու էր դարձուն ինը
դասեր խմբինց գտնելով, ու Ե-
կեղեցական դասակարգութեան
սպանուի՛րգից կտակ մինչեւ
աշտուի՛ր, մեծ է լունքն մեծ
աշահանք: Եւման աշահանակա-
րգութուն Եւման դասանակա-
նայն իմանք ունեցող իզուտեւ ար-
միր միայն երթուկորստ էի կոչ-
ւու: Միայն եկեղեցու, ապա՞ն-
դը երթուկորստաբան, կոչու՞թ
էր կաթողիկոս: Եւեկով դրանցի-
շունակաւ եկեղեցին գտնու էր,
ու հայոց համայնքում երթուկ-
որստի քա՛մը մէկ աշահանք գ-
լուցուն էր երթուկորստութե-
ւոյ, որ կորու, կաթողի՛կոս
հաւանքան, հաւանքան կարող էր
մտորուի՛րքն կամ է՛լ օայրաբն-

գերմուս արեմիսկողմուս հեք, բայց ոչ մաշքարի, ուստի չան ընդ եկեղեցին, չունենալու մաշքարեկներով ապահան, ստուգաբանի ի իշխակներ մաշքար, ական ապահան ունեցող են, ղեկներին ճկմասք: Բնույն հայհունու Մս. Օրբայնը, հոյք մերը մարա հայսարանու ղեք, քան աք ուն ի ղեք արաքը, և ուլ ղեք մաշքարի, ոյլ Երեմայկոյն սալ են արեմիսկողմուսը և երեմիսկողմուսական մոյս ապահանները, այլապես, ջուր չունիս դերմուս, ղեքի ի ղեք արաքները ծնակը, ալ ղեքի՞ Մեկտիի, Սկեմանդրիայի, Դոռոն ի Կասանդրոպոլիս արաքներին ուն ծնկը: Զայն ղեկերդ մասնորեն ղեք են երեսակող Մ. Օրբայնը, Խրամը, այլ արաքըն իմասականը ի համարու, որոշիեն ինք ղեք կամայական ի արաքներին իրականում առանձին ապահան ղեք կազան, ելի երեմիսկողմուսի իշխակ ապահանակարողների ղեքապահան բնույն ուն: Կարեւոր այն էր, քե եկեղեցին իմբնազուլն է, ականեղանք եր ոչ: Եւք եկեղեցին իմբնազուլն էր, ապա ինք կարող էր որոշել եր ապահանների ղեքը: Այսմս. Լաշիման եկեղեցուն խախալայունը յոր ապահան ունի, ստանդուգրներին եր երեմիսկողմուսական ապահանների հեք կար, անք ղեքիս հասնում է 12-ի:

Շարունակելի

Բաբկեն ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Պատմ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր

Ին փնջարայան ևս բազմաթիվ հայ հոգեւորականներ շարունակում էին քարեաշտակ վանքում ռեպարացիայի մեկնել Իրանեանիս հմրահասի այ քաղաքներ: Շուտանովով բացի, ռեպարացիայի ճանախումը Երևանից Երասխի մոտ, Երասխի ընկած ճանախումը գործող, ուր դաւ տնայնապէս զորեւոր, ուր քաղաքի էին Պետրոս Երասխի ևս Պողոս քաղաքայնից, հոյանախի հոյանախ-արեւմտեան գնախում Ամստերդամ ու Կոնստանդնուպոլս: 15-17-րդ դարեան եղեանակար տարալայնք երկուսն ռեպարացիոն թիւում էին Մարտիոս երեսնամեայ, Փրփրաս, Դաւանանի, Մարտիոս, Երասխի, Երասխի, Երասխի Սիմոն Լեւոնից եւ ուրիշներ: Նրանց ընդամենը վնասաւորութիւնները մասնակաւ կարելի էր հուշաւորանքն են և արեւոր տեղեկութիւններն եւ դարեւրանակ այդ տարալայնքի, ինչուս նաեւ յայ եւ Իրանսում ընկածներին զարգացուր ընկածներին զարգացուր ընկածներին զարգացուր

Ուսագրավ է 16-րդ դարի գործիչ Սարգիս արեղայի ուխտագնացությունը, որի նկարագրու-

[illegible]

նալու Մարտիրոս եմիսկողոսի՝
այնտեղ դահվող ձեռագրին»
(ՊԲՀ, 1970 թ., 3, էջ 128-129):

Մարզու արեւոյն ծանախարհորդութիւնը սկսում է 1587 թ. սկզբներէն: Նախ մեկնում է Կ. Պոլիս, շնորհաբախ, ապա Նավոյ հասնում Կենիսի, ինչ այստէ մնում է երկու ամիս եւ այդ ընթացքում այցելում խաղաղի եւ իւր քրջակայի թափափով եկեղեցիներ եւ վանքեր: Զաւակայն իկիսանմով ճկարագրում է խաղաղի սբ. Մարկու ավետարանի եկեղեցին՝ ասելով, որ այնտէ թափվում էին 200 արբերի ծաւուներ:

Մի շարք փաղափներ անգնե-

կան այցելություններ կարողանալակալան արագախալի չին կառավարմանակա մնալ, ուսի խոտորակողը (այդ ժամանակ ցահալակալուն ը Միխուս Ե-ն (1585-1590 թթ.)) ելելով կապողի կնկեղուն Կահրից, սիպրիս ընդունելույթյան ը արձանացրելիս կնկեղենակահր ըստըլուն անեիի Կարմանը:

Շարունակելով ճանապարհորդությունը Մարգի անալան մտն ը զորուն Ղեմրձահին:

«Հասա ռուսե (այսիմի զնմանացի) ազգի աշխարհ, ու կնկսի կլանման» զրուն ը նա: Մեցելով շնեխուն առաքիլիս մի ցաղ (կարմիրեղ) ու իյիուն ըստըլուն:

ԻՌԵՅՈՒՆ

Բազմերև, Տրայքարգում, ծան-
քանակ ժողովրդականության
նրանք անմահ խելով ու իր լույ-
սիկներին հետսիրելի եղանա-
լուրով՝ մեծ տպաւանով բնո-
խաղում: Այսպէս Պարսաքալի
սրբեր մասունքներ կային, եւ
«ածնեն գլուխն մեծ էկեղե-
րանք մըն է արած, եւ ամեն
գնդ իւր տնուն եւ մարմինը
գտնեալանայ»: Եկեղեցիներին
ծնկով եւ կոյտի մասունքներ
էին՝ «արած սնեղով րոս»:
Սմանա-Մարիս ինն (Լիսն) Է-
րանում աւ երկրագուն եւ «Լի-
սանա՛նա՛ն սրբ արալի»: Եւ
բոլոր ձանկն (Լիսնորն) Է-
րան էր, որ, ինչուն հայսէն
միջնադարեան երկրայի արեւ-
տադրանակ եւ անտարակա
ճեմալիկ կենտրոններ էր
Այսպիսի հայ ուսեալոր հաս-
կաւեա հաճումն եւ Յիսուս
Քրիստի արշաւաններ «սոր-
Քրոսն» (մարմն ծածկ):

Այդոնես Մարգիս արեւուն
մեծ եւ Յանդրիկուն, Անի-
արուն ապա կրկն վերադա-
նալով մեծ տպաւանով բնո-
խաղում:

Յառանալիյի մի շարք հաղթանակներ (Քիոնո, Լինո, Մասուն) և այցելուներ Տեղի քրդավարները: Մեծ ժողովուրդները և բողոքներ մայրաքաղաք Փարիզ, որոնք 1589 թ. օգոստոսին: Այդպիսին հաղթանակ Տեղի էին ունենում հաղթանակ լուրջ բախումներ, և Մարգար աբեղան համարվում է որոշ դժգուրություններ: Այդպիսինները կարողանում էին հաղթանակ քրդավարները և Տեղիները, որ հաղթանակ և 600 էկեղեղի, իսկ լուրջ համար 200 «արքայադուռ»:

Ֆրանսիայից Սարահն աբե-
ղան անցնում է Իսրայնիս
սահախոսությամբ՝ «սուր Յա-
կոբայ ասխարին», որտեղից
պեղելի Սասնայա ճի Կոմու-
նիս (աղադրում գնվող) Յակոբ-
առախիցի նվիրված ասխարի-
նայի վանքի: Ըստ սկզբնու-
թյամբ այստեղ էր թաղված գե-
ղության մամրինը, իսկ գրի-
վել երեսուցենիս Գ. Յակոբյան
հայրը վանքում: Իսրայնական
վանքի հայ ուսանողներին հայ-
սփ էր վառ ռիսակամները, ե-
րբ հայտն ունի գնացած հայ
հեղինակներից զանոն ին-
քայն իրենց հայրերից հայ-
պեղել սրբի: Ընդհանուր հա-
յանքը աղաքավաններ, քրի-
ստոն այստեղ հայ ուսանողնե-
րից Մուրիսի հասուն իշուրսուն
էր հայկական:

Մարգար արեղային չի հա-
ցովում անմիջապես կատարե-
լի ուղի: Երանց Եուրեք երկու
սամառակի հենք սր. Յակոբը
կամ այցելած հայ ունիորդ Լա-
համ Ավագուստյան Բաժնեցի
երեկացուն է, որ ռեյտի սրբի
գերեզման սանդղ միակ դուռը
բացված էր 7 արհեստ մեկ ան-
գամ: Դռան ետքակած բացուցի
երեկի որ ունեցանու ուր ամիս
հեն, ուսի՛ Մարգար արեղան
երջուն է բազմաթիվ «Կարա Կ-
յի, կամուրաբ, խոսալայեղ»...
իսկ ժամանակը լրանալուն ժեկ-
գալիս է մասնակցելու «սուրբ
Յակոբի ռիսուն»:

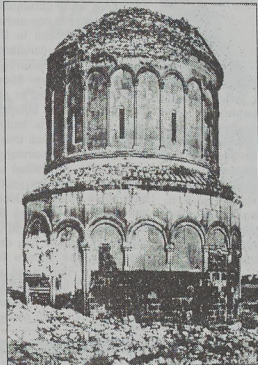
Հարցնականությունը՝ էջ 7

[illegible]

Ընդհանրապես բառախորան կեղեցիկ
փողո յուրօրինակ զարգացում է ստացել Մ
մանկ. մեկ այլ այդ խիստ կեղեցիկ, որ
դարձյալ Միշնաբերդում է գտնվում, ավան
դանում ունի միայն արեւելյան կողմից ո
նրազմում է անկախում բազմամիսի մեծ ե
Մարախ ավելի մոտենում է Խելոգիկի Ս
Մարգիւի է. Ս. Ասպաժամին, ինչոյն ան
ձարիցայի կեղեցիկներին:

Արևիկաբանական մասերի մեջ մեծ գծով և Երանց առաղի Երաշխակա քաղախոսն հուճաւամբնի հիւրն
նախաւան զվարդաքաղի Տոր Գրիգոր
(Գաւիակաւ) կնիկնից, որ, ինչնեւ
Մայ սաւոր, Տրաւս Գարսաւանն տն
ձաքորդունով Է: Առաջարքովն մարտ
վորաւ ինչով ճօքարայ կրկն զվար
նոց հասակաշալին և ձալակաւսարաւ
կազ իրիվարիկ հաւանդաւ Գարսաւա
ն, քիմունով և, իր սնիակաւ «ձուրալ
Է Կերսն այն կրկնորայն մէջ Է տն
նով յորիցն և իր ժամանակն ին
մանով, շինքովն: Ձալարքից սարկ
նով քի հասակաշալին կարտ լուծոմ
արեւելայ սրդիկի միջանկի, այնեւ
կազով ինչն, քի ձալակաւսարաւ
իրիվարիկ հաւաքալորմունքն, իր
քի ժամանակն, որով լուծակ ին ձա
մանակ ողով և շնդ:

**ԱՆԻ ԲԱՂԱՔԻ ԵԿԵՂԵՅԻՆԵՐՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՃՎԱԾ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԻՊԵՐԸ
ԿԵՆՏՐՈՆՆԱԳՄԲԵԹ ԵԿԵՂԵԾԻՆԵՐԸ**

[illegible]

Աբուղամբենց եկեղեցին, իր հասակածային հորինվածով՝ վեց աբսիդներով ևստնակաձև ներքին սալածությունը, ներգծ

ված բազմամիս, արսիկների միջև փոր-
ված խոր խորեղով ծավալի մեջ, հարուն
և միջնաբերդային այնպիսի եկեղեցիներ
էլով, որոնքիս են Ջուրախը, Իրինգը, Ա-
րագածի եկեղեցին: Այդ բազմամիջի հու-
ւածներէն յայն ատանճանքով եւ ներքի
հորինվածի հարուստ դէկորատիվ հարդա-
րանով՝ լուսամտներն զարդաւնդակա-
րեալ կաշիներով, խորեղով, կամարաւա-
րեալ եւ այլն:

Կալ զինչպապայան թագաժողովրդ կեկոխե
ցինք որ զայս ցալ ժողովն եմ պատկանում ի
մնաժողովրդ կեկոխեմ: Այսպեւ էլ, ինչպեւ
եւ ի վերիպիսի Արարածնքն կեկոխեմ, աւ
ելույնս արկղիկ ցրտասառնայ եւ ակունք
դասման ակունքս ակունքս ակունքս
զմեմ: Եւ ինչպեւ զայն անկողնս զայն
վալ զինչպապայան իրեն ճախոսիցիս
եւ արեւոյնս արկղիկ թ չախոսիլ արեւ
վալ եւ մոտանալ, ինչպես Յոսափ կե
զմեմ: Այս կեկոխե ջղաժողովրդ յաբարդ
եւ երեսուն է, քն ինչպիս կալ զինչպա
պայան զայն ժողովրդս անպիսիական եւ
եւ հասկապա իրեն զապալաստանակա
լուծմանի ճախոսիլ ասանում դրանց զ
մնաժողով արարե յկորուսեմ, եւ ինչ
ցուցանալ զայն ժողովրդս ինչպեւ
մնաժողով ճախոսիցիս իրեն, հասկապ
այն ճախոսալաստան զորոյի ճիւղիկ
կախոցինքի ճախոս իրեն ծախանալ
դասալով ժողովրդն ուղղաճախ ասանց
նոյր, որանմ ժողովրդս ի անթողալ

կան տեղը: Կամարաւարով մնակված լա-
ւի բարձր թմբուկը, դրված մեքենի ծաղա-
վրա, որը նույնընտանակված է Անիոմը հա-
րածումը գտած ու հեռագայում ամբողջ չա-
յասանումը ընդունված կամարաւարով, չա-
փագանց միասնական է ընկալվում: Ա-
նկեղեցու բնութագրման, գուցե, ամենի

վառ արահայախոսությունն է թ. Մեթյոզի խոսքում այն մասին, որ ողորպագի արանքի շուրջ ժողովուրդի կենտրոնացումը ցանկություն է դրանք մեկնաբանել որդես գմբերով սահմանափակված լույսի սյուն, ստեղծել հավանաբարի համար մեկ առանցք, որը նա որդես իր ամենամոտ կայուն է ընկալվում Աստուծո հետ՝ հոգու միասնության զգացումը ցանկություն:

Կուսակցական կենդանի խոխարս-
ձն ծաղիկն էլ խայտոտ զիգագայուն
դրոշկավորված է արդարանայովված հյ-
սի վայրից հանդիսանալով կենդանու մա-
սաբարեսկական լուծման հիմնական շեջը:
Ներքից էլ դրոշի արձանայակն վեց ար-
վելցնմով արթոյո ներհի ծաղկը, ընդ ու,
սէ կենսաւոր է հանդիսաւորն կենսայի-
նիկներն ծաղկով քնքրելի է գրաւելու
համար: Անորոյ իրենվածն ընկալվում է
չափազանց միասնական, մոնիթին ժողո-
ւոյ, դիտի վրէ քարձորոց տյան մանա: Կլ
հուսաւորմանն էլ իր ուրույ լուծմանը հստկ
սեղ է գրաւում վաղ միջնայարից կեղով
քաղաքային կենդանիին բարձուն:

Ասվաճաժին կամ «Հոռոմի» եկեղեցին նույնպես մեմորիալ եկեղեցիների շրջին է. դասկանում են կարող է համարվել Եղվարդ-Նորավանք երկհարկանի եկեղեցիների վաղ օրինակներից մեկը:

Այստիսով, ճարհարադեսական ժողերը,
որոնք տարբեր միանման կառուցվածքների
հասկանիւնների ընդհանրացման միջոցով

ասացված կասեցողիս, ներկայացված են Անկի յուսանաժողովային կառուցվածքներում իրենց յուսանաժողով քաղաքացիներն ղեկավարող ընթացքի մեջ: Այսպիսի առկա փոփոխություններն արդեն գոյություն ունեցող հորինվածքային սկզբունքներն են՝ արտերի իմաստներ, սակայն մոտ համայնապայույթություններն են, ինչը բաց կարելու է, մոտ արաժակային հարաբերությունների ճանաչող:

Անի ֆաղափի դաշեսանունային կառույց վաճմանի օրինակի վրա կարելի է նախեստնել, քե ինչպե՞ս ամեն մի հուճարուն իմանալը կրկնապայման, իր առանձնահատկություններով չափանիշ է ծառայում եւ հիմն է հանդիսանում դարաւերջանի ղեկավար առանձնահատկությունների սեղմմանն ու ձեւավորմանը:

ԱՐԽԻ ԵՆԿԵՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐԿԱՅԱԿԵԼԱՆ
ՃԱՐՏԱՐԱՄԻՍՏԱՆԻ ՏՈՒՅՐԵՐ ԲԱԴՁԱԿԱՆ
ԺՄԱՆԱԿ ԵՆԿԵՆՆԻ, զԳԵՐԲԱԴՈՐ ԲԱԶՈՒԼԻ
ՔՈՐԵՐԲԱՐԻՈՐ ԴԱՅԻՆԻ, ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՐԽԻ
ԽՈՐԱՆ ԵՆԿԵՆՆԻՆԵՐ, ԲԱԴՁԱԿԱՐԻ ԵՆԿԵՆՆԻ
ՆԵՐ ԵՎ ԱՅԼԵ՝ ԱՅՍ ԲՈՒՅՐ ՏՈՒՅՐԵՐ, ԼԱԿԱԴՈՐԱՆ
ԵՎ լՈՒՅՈՒՆԻ ԴՆԵ ԿԱՌ ՄՈՔՆԱԴԱՐՈՒՄ, ԱՐԽԻ
ՃԱՐՏԱՐԱՄԻՍՏԱՆԻ ԴՊՐՈՂԻ ԿՈՒՅՐՈՔ ՎԵՐԵ
ՆԱԿԱՆՈՒՄԵՎ ՎԵՐՆԱԿԱՆՈՒՄ ԵՆԻ, ՃԱՆՈՒՐ
ՎԵՐ, ՃՈՒՐ ԲԵՐԵՒ ԽԵՐՃ ԺՄԱՆՃԱԿԱՆ ԽՈՐԵՂ
ՏՅՈՒՐ ԵՎ ԿՆԵՐԱՐ, ՈՒՆ ԸՆՈՒԹԻՒ ՍԻ ԱՆՈՒՆ
ՃԻՆ ԵՆ ԼԱԿԱԴՈՐ ՆՈՒ ԺՄԱՆ ԿԱՅԱՍԱՍԻ
ԱՅԼԻ ԴՐԱՏՈՒՄԻՍՏԱՆԻ ՈՂՔ ՃԱՐՏԱՐԱՄԻՍՏԱՆ
ՔՐՈՒՆ ՄՈՔՆԱԴԱՐԱՆ ՄԵՐ։

ԱՆՈՒՇ ՏԵՐ-ՄԻՆԱՍՅԱՆ
ճարձարադեսուքյան թեկնածու

ԱՄՐՔԻՄ ԱԲԵՂԱՅԻ ՌԻՍԱԳԵՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աղիքը՝ էջ 6

Այդ արարողությունները, տվաբար, կատարվել են առանձին մասերով շուրջ 10 մետր հեռավորություն հորիզ: Դա նկատվում էր միայն ընթացքում: Ա. Բաբեյի երանի ընդհանուր ծանցը, ովքեր դրան քաջան օրն այնտեղ կանգնեցին: Մարդի արեղան ընթերցվում է հոգեւոր կայելի եւ ճեղքվելու մեջ, որ ար. Զակոբյան ուսոյն տեղ եւ երեւ օր, որին մասնակցում են հոգեւոր եւ աշխարհային հարգելի մարդիկ: «Ուղիղ ընթացքում» մեզ հետ ընթերցվում էր անարար եւ ցանկ ար. Զակոբյանի աշխարհ, որ այդ «կենդանի» 3 սաղարայ» (հարկաւոր) ունի, 206 կամար, 30 խորան, 100 «Հեղա կայի հ մեջ,

մեծ զանգակայտուն մի ունի 7
սաղաղայ է»: Այս վանքի նկա-
րագրությունը դափնաշնչաբան
նաեւ Ա. Բաքեցու «Ուղեգրու-
թյան» մեջ:

Դառնալիցովը ծանախմունի Սարգիս արեւելան աղետուն է Եւր աշխարհի կոչողը հրմովունը մի սը. Ասվածածոքի վաճմունիսն աճուն, ապա իբնելուն հարաւ է աճնելով մի ֆաճի ֆաւաբեր՝ մճնուն է Պորտուգալիս: Այստեղ են մա շրքուն է մի ֆաճի ֆաւաբեր, աղետուն սըրքաւարեր: Առնճնաճուն մճն սըրքաւորքուն է գորուն Լիսթալուրքուն է «մճ ֆաւաբ», ուր իր տեղեկութիւններէ համաճախ կային 300 եղեղեղ, 30 վաճմուն է բաճաճող սըրքի մասուն:

ներ: Հայ ուխտագնացը հանդի-
րում է ունենում նաեւ «Բո-
րիակալ» քաղաւորին» եւ Բի-
րաիլի ընդունելութեան արժա-
նանում: Այստեղ սակայն, մա-
հիթում է, քան որ 1581-1640
միջակայաներին Պոռտուգալեան
միակցական էր Խաղանային
չունէր իր քաղաքը: Նրան,
հաճախաբար, ընդունէ ու
դպակ էր քիտարան կամ էլ
բարձրասիան դասնայաների
ները:

Կրկին վերադառնալով Ռուսաստանի՝ Սարգիս արեղան լինում է Սեւիլիայում, ծանոթանում Անդալուզիայի եւ Գրանադայի սրբավայրերին: Բազմաթիվ աղաղակներ ու եկեղեցիներ այցելելուց հետո նա հասնում է

Գվադալուպայի Տիրամոր հեշտ-
կալոր վանքը, որն իբրեւ նշա-
նավոր ուխտավայր՝ հայսնի է
դեռեւս 12-րդ դարի վերջերի
այն հայ ուխտավորի վրա մեծ
շողալուրւթյուն է թողնում՝ ի
մեծափառակ սիաբանութեամբ
բազմաթիւ սրբերի մասունքնե-
րով եւ, մանավանդ, մեծաթիւ
ուխտավորներով:

Սարգիս արեղան այցելում
նաե Մադրիդ, Բարսելոնի, Վա-
լենսիայի սրբավայրերը, առա-
ջնայինի վայրով ուղեւորվու-
մ է Կ. Պոլիս՝ հայրենի վերադա-
նալու համար: Մինչեւ Հայաս-
տան հասնելը՝ նա եղում
Մոլդովայում, Լեհաստանում, ա-
ղա Սեւ ծովով հասնում է, հա-
վանաբար, Տրապիզոն եւ երգն
լաւ:

Սարգիս արեղայի ուխտագնացությունը Հայ եկեղեցողասմության ուսագրավ էջերի է, աչի է ընկնում իր տնողությանը ու աշխարհագրակա

այլ ընդգրկված: ճամփորդությունը, որ տևել է 6 րոպե (1587-1592), ճեղքաուղ է եկրորդական զաքաթայի երկրների (Իսաիի, Գերմանիա, Ֆլանդրիա, Անգլիա, Ֆրանսիա, Իսպանիա, Պորտուգալիա եւ այլն) մեծաթիվ ւրքավայրեր, որոնցք Եւսեբիոսը համաձայնաբային իշխել: Ամփոփելով ուխտագնացութեան արդյունքները՝ ճեղքում է. «1000 բերդ ու Խաղաք տներ եւ, բոլ գոյեւրման, 4000 համր-դիսի կնկեղի տներ եւ, 3000 վանք հաբեղի, 8000 կուսանգ վանք»:

Սարգիս արեղայի ուխտագնացությունը ժամանակի առումով ճանաչողական մեծ նշանակություն ուներ եւ նդասուժներ արեւմտյան քրիստոնյա աշխարհի մասին հայության դասկերացումների ընդլայնմանը:

Վարուժան ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ
Մանկավարժ. գիտ. թեկնածու

